

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund - Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare - Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen - Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkesutövares
Samarbets-
nämnd

		Stockholm 2013-06-28
		Region Gotland

Synpunkter på remissutgåva till Regional kulturplan för Region Gotland 2014-2016

KLYS har beretts tillfälle att yttra sig om ovanstående underlag till regional kulturplan. Den version våra synpunkter baseras på är daterad 17 maj. Efter en inledande presentation av KLYS och vårt arbete följer våra synpunkter.

Om KLYS

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – företräder via sina 15 medlemsorganisationer ca 30.000 yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Dessa arbetar som bl.a. författare, musiker, kompositörer, tonsättare, bildkonstnärer, dramatiker, regissörer, journalister, skådespelare, filmare och dansare. Organisationerna samarbetar under KLYS paraply i frågor som rör t.ex. kulturpolitik, upphovsrätt, arbetsmarknad, trygghetssystem samt tryck- och yttrandefrihet.

KLYS är en samlad röst för Sveriges kulturskapare i den nationella kulturpolitiken. Samverkansmodellens inträde i den svenska kulturpolitiken har inneburit, förutom ett nytt sätt att fördela statliga bidrag till regional kulturverksamhet, en etablering av en ny kulturpolitisk karta där samverkan och dialog på alla plan är satt i fokus: mellan stat, region och kommun och där också det professionella kulturlivet och civilsamhället ska delta i dialogen. Att använda sig av professionella kulturskapare som experter på sitt konstområde är ett utmärkt sätt att ta tillvara de professionella kulturskaparnas regionala erfarenheter, utveckla diskussionen om kulturskaparnas villkor och formulera en regional konstnärspolitik.

Formen för samråd väljer regionen själv. **KLYS verkar för att dialoger sker i formaliserad form, dvs. att det finns en kontinuitet och långsiktiga strategier för att involvera professionella kulturskapare i dialog runt kulturplanens skrivande, genomförande och uppföljning.** KLYS verkar också för att mindre samråd, där yrkesverksamma bidrar som experter, arvoderas.

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

Bland KLYS viktigaste frågor, som även gäller arbetet med regionala kulturplaner och samverkansmodellen, är att principen om armlängds avstånd används och värnas. Denna princip har skapats för att konsten ska kunna stå fri från politiska viljor, och är av största vikt för att konstnärlig frihet ska kunna upprätthållas och att demokratiska samtal ska kunna ske i samhället. Vi bevakar också hur konstnärlig kvalitet och förnyelse får utrymme samt balansen mellan kultur- och aspektpolitik av olika slag.

Övergripande kommentarer till kulturplanen

KLYS tackar för tillfället att reflektera över Region Gotlands förslag till kulturplan. Inledningsvis kan sägas att det finns många mycket bra ambitioner i dokumentet. KLYS välkomnar särskilt de delar som rör dialog och samarbete med det fria kulturlivet och de professionella kulturskaparna.

Det är en klar och tydlig viljeyttring att fokusera samverkan som utvecklingsområde. KLYS medlemsorganisationer har redan tidigare varit i kontakt med både region Gotland och professionella kulturskapare på ön. Nu ser vi ännu mer fram emot ett fördjupat samarbete, mellan Region Gotland och såväl KLYS samverkansfunktion som med KLYS medlemsorganisationer.

I vårt yttrande nedan kommenterar vi framförallt sådant som vi tycker kan utvecklas.

Här är några av KLYS bevakningsområden, som inspiration för dialog och text (3.3. och 6.5)

Grundläggande värden

- Hur bevakar kulturplanen kulturens egenvärde och balansen mot aspektpolitik?
- Bidrar den här satsningen till konstnärlig kvalitet och förnyelse?
- Hur arbetar regionen med principen om armlängds avstånd?

Kulturskapares villkor

- Vilka förutsättningar skulle behövas för att professionella kulturskapare inom alla konstområden skulle kunna verka i regionen? Hur formuleras regional konstnärspolitik i regionen?
- Vilka målsättningar formulerar regionen utifrån betydelsen av rimliga avtal och ersättning till kulturskapare för deras arbete?
- Hur kan regionala verksamma kulturskapare stödjas med kompetensutveckling och vidareutbildning. Hur kan man stödja de redan yrkesverksamma som vill vara kvar i regionen?
- Hur diskuterar och synliggör regionen skillnaden i villkor mellan yrkesutövande och ideella utövare?
- Vilka stödfunktioner finns för professionella kulturskapares företagande i regionen?
- På vilka sätt kan regionen och dess kommuner integrera kulturskapare som självklara samarbetspart?

Kulturell infrastruktur

- Hur ser utbudet ut av lokaler för mötesplatser och arbetsplatser i regionen? D.v.s. replokaler/verkstäder/träningslokaler/inspelningsstudios. Vad kan byggas ut, förstärkas lokalt och eller regionalt?
- Vilken strategi formulerar regionen i sin kulturplan angående samspelet mellan institutioner och det fria kulturlivet?
- Vad har regionen för utvecklingsmål för regionöverskridande verksamhet?
- Hur planerar regionen att arbeta med och utveckla nationella och internationella samarbeten?

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövarers
Samarbets
nämnd

Generella utgångspunkter och kulturplanens disposition

Kulturplanen gäller för tre år (2014-2016). Kulturplanens disposition följer de sju regionala verksamhetsområdena, utom regional arkivverksamhet. Planen beskriver inte konstområden utifrån konstarter, varför bild/ form och ord/litteratur saknar eget utrymme i planen.

Otydlighet i begrepp och definitioner

Den regionala kulturplanen använder omväxlande "kulturutövare" om växelvis unga och yrkesutövande samt "professionell kulturskapare" eller "kulturskapare" för att beteckna framförallt det fria professionella kulturlivet i egenskap av egenföretagare (?). "Kulturaktör" används också – ibland som samlingsbegrepp för både institutioner, det fria professionella kulturlivet och det civila samhällets organisationer, ibland för att beteckna enkom näringsidkande inom konstnärliga och kreativa näringar. Ordet "konstnär" används ett fåtal gånger, för att beteckna bild- och formkonstnärer. En slumpvis slagning på yrken visar att musiker, dansare och konsthantverkare omskrivs ett fåtal gånger, medan kompositör, dramatiker, fotograf inte förekommer alls.

Ordet "kulturpolitik" förekommer ett mindre antal gånger, alla under kap 1 och 2.

"Konstpolitik och konstnärspolitik" förekommer inte alls som begrepp. Planen refererar inte direkt till en Regional utvecklingsplan eller strategi, men det finns återkommande referenser till varumärket Gotland och kulturen som tillväxtfaktor. "Kulturell mångfald" förekommer, i betydelsen "mångfalden av institutioner, föreningar, fria professionella grupper och enskilda utövare".

KLYS föreslår:

- Att regionen gör en diskussion om begrepp och innebörden man lägger i dem. KLYS använder "professionell, alternativt yrkesverksam, kulturskapare" för att beteckna konstnärligt yrkesverksamma. Förslagsvis under rubrik 6.5

Kulturpolitiska mål: utan konst- och konstnärspolitiskt perspektiv

Region Gotland har för den kommande kulturplaneperioden valt tre utvecklingsområden: barn och ungas rätt till kultur, tillgänglighet och samverkan.

2.2.1 Barn och ungas rätt till kultur, s 3

Att ge alla gotlänningar möjligheten till ett rikt kulturliv och "varierat utbud av professionella kulturupplevelser", både i sin barndom och under sina vuxna liv, förutsätter att det finns konstnärligt yrkesverksamma på ön.

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

KLYS föreslår att:

- skrivningarna på s 5 (liksom på s 9) får en ny rubrik och utvecklas ur ett konst- och konstnärspolitiskt perspektiv
- den barn- och ungdomskulturgrupp som skall tillskapas i delmål 1 även arbetar tätt ihop med en referensgrupp av konstnärligt yrkesverksamma, förslagsvis samma som vi föreslår under avsnitt 2.2.3 Samverkan.

2.2.3. Samverkan, s. 8

Det hänvisas inte direkt till förordningen om samråd med det professionella kulturlivet, men på s 8 beskrivs att "Region Gotlands ambition är att utveckla samverkan med framförallt tre externa huvudparter; de regionala kulturinstitutionerna, fria professionella kulturskapare och civilsamhället".

Vi önskar att nulägesanalysen om samverkan (liksom för de övriga utvecklingsområdena) kompletteras med skrivningar och en ny underrubrik – "Ur ett konst- och konstnärspolitiskt perspektiv" (s. 8 och 9).

Det beskrivs att man haft dialoger med institutionerna samt kulturting och kulturfrukostar (s 10). Kulturtingets idéer arbetade man vidare med i en mindre grupp av bland annat kulturkonsulenter, institutionschefer och representanter för kultur- och fritidsnämnd respektive kultur- och fritidsförvaltning. KLYS har hela tiden arbetat med utgångspunkten att samverkansmodellens förordningstext om samråd är en uppmaning till regionen att samråda med hela det professionella kulturlivet – som en självklar och viktig del av arbetet med kulturplanen. Att regionen har för avsikt att stödja de professionella kulturskaparna att skapa ett kulturförbund är lovvärt, men varför läggs ansvaret för ett sådant på de professionella kulturskaparna och på vilket sätt skulle en sådan grupp framöver kopplas till regionens arbete med kulturplanen? Problemet med att skapa och driva ett fungerande kulturförbund är att det kostar tid och resurser. Ett enklare och billigare förfarande vore att skapa en mindre samråds-/ referensgrupp enligt KLYS förslaget med arvodering nedan.

Det framgår inte helt av kulturplanen på vems initiativ den nya samlade scenkonstorganisationen kommit till stånd.

KLYS föreslår att skrivningen på s. 8-10 utvecklas med följande tillägg

- Att skrivningarna på s 9 (liksom på sid 5) får en ny rubrik och utvecklas ur ett konst- och konstnärspolitiskt perspektiv
- Att dialog med professionella kulturskapare *formaliseras* och att en referensgrupp av professionella kulturskapare från alla konstområden inrättas, både med

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

representanter för institutioner och för det fria kulturlivet.

- Att en sådan grupp kopplas till forumet för kulturutveckling som beskrivs i kap 4.4. och på s 40
- Att en sådan grupp också finns med kring *uppföljningen* av kulturplaner
- För att de fria professionella kulturskaparna ska kunna delta på samma villkor som andra yrkesgrupper inom kulturfären bör de fria professionella kulturskaparna arvoderas i enlighet med KLYS arvodesrekommendationer för sitt deltagande i referens- och samverkansgrupper.
- För transparensen bör Region Gotland i den regionala kulturplanen ännu tydligare beskriva hur dialogerna med länets professionella kulturliv har gått till och i vilken utsträckning dialogen med de professionella kulturskaparna påverkat kulturplanens utformning.

Kulturskapares villkor: förutsättningar att verka är mer än näringspolitik

3.3. Kulturskapares situation och villkor, s. 11

Det finns ingen uttalad konstnärspolitik, men ett mycket kort avsnitt om kulturskapares situation och villkor.

KLYS föreslår att

- Kulturplanen diskuterar hur förutsättningar för *alla* professionella kulturskapare att verka (både med och utan F-skatt) kan stärkas på kort och lång sikt, samt utifrån ett konst- och konstnärspolitiskt perspektiv och inte enbart sett utifrån ett näringspolitiskt. Förslagsvis i det nya avsnittet "Professionella kulturskapares villkor i regionen", under kap 3 med tydliga målsättningar i kapitel 4
- att regionen formulerar tydliga riktlinjer för arvodering och avtal med professionella kulturskapare på uppdrag i regional kulturverksamhet, så att den sker i enlighet med våra medlemsorganisationers och centrumbildningars rekommendationer
- Region Gotland i kulturplanen diskuterar principen om armlängds avstånd och balansen mellan konstens egenvärde och aspektpolitik

Kulturell infrastruktur: visioner och finansiering

Region Gotland har valt att inte beskriva det regionala verksamhetsområdet regional arkivverksamhet i planen (eftersom man inte har medel i modellen för detta). Alla regionala verksamheter har mål utifrån de tre utvecklingsområdena: barn och ungas rätt till kultur, tillgänglighet (inklusive social tillgänglighet) samt samverkan. Utöver detta beskriver alla verksamheter mål inom jämställdhet, interkulturell verksamhet och internationalisering.

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

Generellt tycks utbudet av mötesplatser/arbetsplatser för professionella kulturskapare ha minskat och behoven av ändamålsenliga lokaler vara stort. Det finns ett mycket tydligt mål (s 9) att scenkonstinstitutionerna ska bilda gemensam organisation, för samverkan och effektivitet.

Några av övriga verksamheter beskriver mål för samverkan med andra regionala verksamheter och/eller professionella kulturskapare – hemslöjdsfrämjande, den konstfrämjande verksamheter/Gotlandsskonstmuseum, den regionala biblioteksverksamheten och filmkulturell verksamhet. Den regionala museiverksamheten samverkar redan med ett flertal lokala/regionala aktörer redan och har som mål att bredda samverkan nationellt och internationellt.

Det finns även ett avsnitt i kapitel 4 om "Fria professionella kulturutövare och kreativa näringar" med uteslutande näringspolitiska målformuleringar. Här ingår ca 1000 personer, vilka definierats som verksamma med F-skatt inom kulturella och kreativa näringar. Här utesluts med ens eventuella fria professionella kulturskapare som inte bedriver verksamhet som enskild firma, exempelvis sådana med tillfälliga anställningsformer och uppdragstagare med A-skatt (frilansande arbetstagare).

Den omfattande och betydelsefulla verksamheten som bedrivs vid de tre internationella centrumbildningarna lyfts också fram i planen och det framgår också att centrumbildningarna sedan 2013 fått ett regionalt uppdrag. Samtidigt beskrivs att man valt att inte se internationaliseringen som ett utvecklingsområde i denna plan, utan ett arbete på lång sikt. Generellt beskrivs i planen att det geografiska läget mitt i Östersjön både är en tillgång och ett hinder, både ur ett samverkansperspektiv över regiongränser och över landsgränser. KLYS kan inte nog understryka betydelsen av både regionöverskridande och internationellt utbyte för det professionella kulturlivet.

KLYS föreslår

- att regionen till sina överenskommelser ser över hur man kan utveckla samspel och utbyte mellan institutioner och fria kulturskapare i regionen
- att regionen i sina överenskommelser formulerar tydliga riktlinjer för arvodering och avtal med professionella kulturskapare på uppdrag i regional kulturverksamhet, så att den sker i enlighet med våra medlemsorganisationers och centrumbildningars rekommendationer
- att region Gotland i planen diskuterar hur regionöverskridande och internationell verksamhet skulle kunna främjas
- att regionen flyttar beskrivningen av centrumbildningarnas verksamhet till kapitel 4, för att markera att de hör till Region Gotlands prioriterade verksamhet

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

4.1 Professionell teater, dans och musikverksamhet, s 13

I avsnitt 4.1.1. beskrivs visionen om ett scenkonsthus, med bland annat utgångspunkt i behovet av ändamålsenliga lokaler för både Länsdansen, Gotlandsmusiken och Länsteatern. En annan utgångspunkt tycks vara att koppla ihop kultur och näringsliv. Det finns också visioner om att använda hamnområdet som en kultursamlingsplats (4.1.2). Dessa visioner tycks högt prioriterade, men saknar både finansiering och mål i planen. Däremot ser vi det som positivt att det kommer att anställas en scenkonstkonsulent.

Att det skall formuleras en Jämställdhetsplanen för Gotlandsmusiken är positivt, men det framgår inte av skrivningarna vilka som avses med "kvinnliga musiker"? Är det tonsättare, gästartister/dirigenter, ensemblens egna musiker? Problematiken ser annorlunda ut beroende på vilken kategori man betraktar.

KLYS föreslår att

- i visionerna för hamnområdet diskutera ett nytt scenkonsthus mer utifrån behoven i den konstnärliga verksamheten, och lite mindre ur perspektivet där konstområdet definieras som ett verktyg för främjande av näringsliv/turism
- ett tillägg i scenkonstkonsulentens uppdrag med fokus på stödjande verksamhet och utveckling av den professionella scenkonsten, tillsammans med både institutioner och fria professionella kulturskapare inom scenkonstområdet
- jämställdhetsplanen under Gotlandsmusiken förtydligas (se ovan)

4.2. Hemslöjdsfrämjande verksamhet, s 18

KLYS stödjer här KRO/KIF:s förslag att

- Region Gotland ger konsthantverk och design motsvarande uppmärksamhet och prioritet som hemslöjden.
- En av de två hemslöjds-konsulenterna ges i uppdrag att särskilt stödja konsthantverket och dess utövare.

4.3. Regional museiverksamhet, s 21

KLYS förutsätter att

- utvecklingen av dramatiserade program och koncept för skapande skola, görs i samverkan med både scenkonstinstitutioner och fria professionella kulturskapare

KLYS stödjer KRO/KIF:s förslag att

- Region Gotland skriver in i den regionala kulturplanen hur MU-avtalet på sikt ska

KLYS

Konstnärliga
och Litterära
Yrkes
utövares
Samarbets
nämnd

kunna tillämpas på öns alla utställningsarenor, och prioritera resurser och äska medel för att möjliggöra för regionens alla utställningsarrangörer att tillämpa MU-avtalet.

4.4. Konst- och kulturfrämjande verksamhet och regional konst- och kulturverksamhet, s 25

Det regionala forumet för kulturutveckling verkar lovande. Om det tillkom en litteraturkonsulent och samtliga konsulenter samlokaliseras tror vi att många synergieffekter skulle skapas.

KLYS föreslår att

- konsulentverksamheten utökas även med en litteraturkonsulent
- all konsulentverksamhet får samma prioritering, 100 procent
- det till det regionala forumet för kulturutveckling kopplas en referensgrupp av professionella kulturskapare från alla konstområden, som den vi föreslår under Samverkan

KLYS stödjer KRO/KIF:s förslag att

- Region Gotland, som en del av arbetet med att stärka olika scener för samtidskonsten, utarbeta tydliga målsättningar och riktlinjer för tillämpningen av procentregeln vid offentliga byggnationer av fastigheter och annan infrastruktur.

4.5. Regional biblioteksverksamhet, s 29

KLYS föreslår att

- konsulentverksamheten utökas även med en litteraturkonsulent och att den funktionen får ett tydligt uppdrag i förhållande till de professionella kulturskaparna och inte främjandeuppdrag med fokus avgränsat till barn- och unga

4.7. Fria professionella kulturutövare och kulturella och kreativa näringar (KKN), s. 36

KLYS föreslår att

- Region Gotland utarbetar en policy om principen om armlängds avstånd och konstens egenvärde och redogör för sitt förhållningssätt under rubrik 4.7.
- Region Gotland har en vidare syn på det fria kulturlivet, så att den omfattar yrkesverksamma med andra anställnings- och uppdragsformer än F-skattare och på så vis ger en rättvisande bild av regionens professionella kulturskapare

Sveriges Författarförbund - Sveriges Dramatikerförbund - Svenska Journalistförbundet - Sveriges Läromedelsförfattares Förbund -
Konstnärernas Riksorganisation - Föreningen Svenska Tecknare - Föreningen Sveriges Konstantverkare och Industriformgivare -
Svenska Fotografers Förbund - Föreningen Svenska Tonsättare - Föreningen Svenska Kompositörer
av Populärmusik - Federationen Svenska Musiker - Svenska Teaterförbundet - Svenska Regissörsföreningen -
Oberoende Filmars Förbund - Unionen - klubbarna vid Sveriges Radio, Sveriges
Television och Utbildningsradion

KLYS

Konstnärliga
och Litterä
ra Yrkes
utövares
Samar
bets
näm
nd

Avslutande kommentar

Slutligen vill vi å alla kulturskapares vägnar tacka för möjligheten att få komma med synpunkter på kulturplanen.

Med vänliga hälsningar

KLYS kansli och medlemsorganisationer

genom

Giulia Ray, samverkanssamordnare, giulia.ray@klys.se, 070-262 19 38

Mats Söderlund, ordförande

Ulrica Källén Lörelius, förbundssekreterare

Andrea Redmer, koordinatör/kommunikatör